

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band: - (1752)
Heft: 28

Artikel: Epistolae ineditae C.S. Curionis
Autor: Curio, C.S. / Caelius
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394728>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 13.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

EPISTOLÆ INEDITÆ
C. S. CURIONIS.

CÆL. S. C. *Rodolpho BULLINGERO D. Heinrichi F.*
S. P. D.

per Christum Jesum.

SI nihil parenti utrique tuo, Rodolphe chariss. deberem, tua tamen ista præclara indoles, quam vestrorum sermonibus hic valde audio commendari, meum animum excitare ac permovere deberet, (soleo enim istis ætatulis atque ingeniis ex animo favere) ut te diligerem, tibi omnia cuperem vellemque: ac quoad possem te literis atque artibus ingenuis erudirem. Nunc, cum & ego, & Uxor mea, & liberi denique nostri Patri primum tuo, Viro clariss., deinde etiam Matrituæ, sceminæ honestissimæ, tantum debeamus, quantum persolvere difficillimum esset: mihi puto semper esse cogitandum, si quo modo vobis saltem præstare aliquid possim, quod cum mei apud vos animi testimonium sit; tum ad cultum eruditionis (qua re, excepta pietate & religione, nihil præstantius esse potest) vobis esse adjumento possit. Memini enim teneoque, & qua nos omnes charitate domo atque hospitio exceperit vester uterque Parens, tunc quum ex Italia (agitur nunc annus quintus) tanquam ex naufragio enataremus: & quibus officiis abeuntes fuerint profecuti. Atque etiam illud recordor, me ora vestra inspectasse, vestramque mecum tacitum indolem observasse

ac notasse : quæ jam tum spem dabat non ambigam, vos aliquando parentibus vestris gaudium, patriæ isti vestræ præclaræ ornamenta, Ecclesiæ Christi adjumenta allaturos esse. Itaque cum nec domestica vobis desint exempla, nec præsidia ea, quæ ad eximiam eruditionem bonasque artes assequendas requiruntur: cumque tempora ista, quæ nullam ferre segnitiam aut inertiam possunt, vos hortentur: ac quod omnium maxime vos excusitare, aliosque omnes debet, tam clara voce Pater ille cœlestis per Filium suum Jesum Christum Dominum & Conservatorem nostrum, convocet: turpissimum fuerit, vos non equis (quod aiunt) velisque ad summa contendisse. Ad quod quidem efficiendum, ut ipse quoque, Rodolphe suavissime, (nam ad te cum loqui cœpissim, nescio quo quasi æstu abreptus ad tuos etiam fratres meam orationem converti) aliquid conferrem, nostram *de omni artificio differendi Summam* ad te superioribus diebus mittebam; verum is cui dederam, ut patris tui literis accepi, non reddidit, quod me magna molestia affecit, cum propter hoc, tum maxime propter quasdam literas, & alia quædam gravia sane & valde necessaria, quæ ei in Italiam ferenda credideram. Sed o homines infidos, o tempora periculosa! Igitur, quoniam ille fefellit, denuo alterum ad te ejus generis libellum mitto: quo adjutus (ut mea opinio fert) ad eam quam tibi proposuisti studiorum tuorum metam citius poteris pervenire, nam ad Henrychum fratrem tuum antea misimus. Vale mi Rodolphe dulcissime, & parentem utrumque tuum, una cum fratribus, totaque domo, meo & uxoris, filiorumque meorum nomine saluta diligenter. Basileæ IX. Cal. Novembr. MDXLVII. [CAL.

CÆL. SEC. CURIO Abrah. Musculo Sal. dicit
per Christum Jesum.

Fideliter mihi redditæ sunt superiores litteræ Tuæ per Hervagium nostrum communem amicum, & quas ad *Bernardinum* nostrum mittebas curavi diligenter: Sed ad te per adversam valetudinem, partim quod nuncii non occurrerant, rescribere non potui: Quin heic etiam tuæ me litteræ decumbentem, nec tum bene valentem, offenderunt. Hodie autem tum quod meliuscule Dei beneficio valeo, tum quod te valde responsum optare video, nolui te diutius expectare. Itaque securus sis: nam tuas una cum meis misi per eundem tabellarium Andtwerpiam; deinde Andowerpiæ habeo, qui in Angliam curent diligenter. Quod autem tuis litteris de Italiæ progressu in Evangelii cognitione, referente *VERGERIO*, scribebas, non est novum; nam indies magis magisque proficit Italia nostra: Non quod *Vergerii* libelli (tibi hoc dictum volo) multum adferant adjumenti; meliores enim longe vidit Italia, ex quibus, Deo sic favente, spiritum hausit Salutis: Sed proficit, quoniam tempus messis advenit. Non sunt *Vergerii* scripta mala, sed levia, & de quibusdam, de quibus & sæpissime dictum & scriptum majore spiritu a vestris hominibus; & de quibusdam, de quibus etiamsi taceretur, nulla fieret rei Christianæ jactura. Sed hæc, ut dixi, tibi dicta volui. Dicis illum impetrasse a Dominis, ut possit habitare Lausannæ, si minus per pericula possit apud Rhoetos: Placet: Sed nescio quæ sibi fingat pericula, quæ nulla sunt: Nam *Augustinus MAINARDUS*, Vir sapientissimus &

tota Italia celebratus, & qui in ipsa Italia toties cum hostibus confligit concionibus disputationibusque accerrimis, & sæpe a Pontifice in ipsa Italia insidiis & artibus & vi appetitus, is, inquam, jam decem annos *Clavennæ* docet; & illam ipse fundavit Ecclesiam, nec tamen unquam a quocquam ei vis illata est; nec quicquam deterius est passus, quam a falsis Fratribus, qui illum in ipsa Ecclesia exagitarunt: A Romanensibus nihil. Sed VERGERIUS nondum prorsus mitram Rom. deposuit, h. e. adhuc pollet curtisanis artibus, & res suas augere probe novit: idcirco si hæret multis in locis eodem tempore pedem cupit figere, quod ego & quidam alii & hic & alibi deprehendimus: Nam etiam in Anglia cupit pedem figere, vel saltem aliquot centurias aureorum corradere. Dominum precor, ut illi vel det, vel augeat Spiritum. Miror quid peregrinetur, cur non adesset suæ Ecclesiæ? Cur, si ministerium suscepit illic apud Rhætos, honesto etiam cum stipendio, non exercet? habet enim CL aureos in singulos annos. Oremus Pastorem illum optimum Jesum Christum, ut illi det Pastoris Evangelici spiritum & mentem, ut illum loco uno stabiliat, ne more suo antiquo vagetur. Cuperem, mi optime Muscule, scire, quomodo ad vos redierit, quo comitatu: quid de comitibus suis, quos primum habuit, dicat: quid illum reliquerunt: Nam fama est illum solum Bernam remeasse. Id si ad me scripseris, gratum feceris. Quod scribis illum aliquamdiu Tiguri mansurum, id facile credo: nam propter pestilentiam, quam scit Curia & per illam regionem grassari, vix audebit redire. Neminem unquam vidi miserius formidare pestilentiam & fugere,

re, quam Vergerius facit. An ad vos perlatum sit nescio. Certe Curiae Minister uterque mortuus est, *Comander* videlicet & *Placius* (Blasius.) Hæc habui, mi Charissime Frater, quæ nunc scriberem. Novi nihil habeo, nisi Augustæ nondum cœpta esse comitia. PETRUS MARTYR noster, qui Oxoniæ in Anglia Sacras Litteras explicat, edidit suam de Eucharistia Disputationem, quæ publice habita est: an eam adhuc videaris ignoro. Vale, mi amantissime & sanctissime Muscule, & Deum pro nobis ora. Saluta domesticam Ecclesiam & *Abrahamum* tuum meo & *Horatii* nostri nomine: Quod si quid præterea me tua causa curare velis, manda. Iterum Vale. Basileæ d. 1. Augusti. MDL. Saluta quæso D. *Hallerum*.

Tuus

Cælius S. C.

* * *

Ad D. CÆLIUM SECUNDUM.

Salut. D. Literas tuas, doctissime Cæli recepi, generumque tuum, mihi semper colendissimum Fratrem una cum Uxore Filia tua familiæ meæ commendavi, quæ tota prope Badæ lavat. Oro Dominum ut hoc illis sit fœlix & faustum. Cæterum ab edito Libro tuo de (*) *Amplitudine*

L 1 4

Gratia

(*) Hujus Libri historiam texuit Clariss. SCHELHORNIIUS in *Amœn. Litt.* Tom. XII. N°. V. Juvat autem h. l. subjungere Judicium Clariss.

Viri

Gratia Dei, optavi non semel quod optimis & amantissimis tui Fratribus obsecutus fuisses, nec edidisses Librum, quem audiebas non per omnia probari

---

Viri D. GERDESII, Theologi Groning. de tota hac tractatione, quod extat in *Florilegio Libr. rariorum* p. 80. seqq. „ In his Dialogis longe „ majorem esse electorum quam reproborum numerum „ variis argumentis evincere conatus est, ita „ tamen, ut, cum insignem atque maxime „ notabilem orbis, ac Judæorum imprimis ad „ Christum ante extremum mundi diem conver- „ sionem expectandam inculcet, universalis „ quoque Gratia patronus ea propter haberi nul- „ lo modo possit, sitque adeo P. BÆLII ad vocem „ CURIONIS nota supervacanea profus. Quasi „ vero non liceret Gratia divinae Amplitudinem „ explicare erga plures, aut Regni Dei gloriosi ter- „ minos longe lateque extendere, vel ipsa præ- „ eunte Scriptura, quæ sane non paucos Regni „ Dei *Hæredes* nobis proponi, &, sicubi in „ relatione ad perituros tanquam paucos eos „ repræsentat, ita intelligi debet, ut ad certa „ præcise tempora id referatur: Cum cetero- „ qui spes nobis in Verbo Prophetico sit fa- „ cta, quod aliquando *tota terra gloria Jehovæ* „ *fit implenda*, in ultimis nempe Ecclesie Secu- „ lis, quando sane Electorum non adeo angu- „ stum expectamus numerum. Ne jam in „ messem philosophicam de Creaturis cœlestes „ globos forte incolentibus innumeris, laudum „ Dei ebuccinatoribus, falcem nostram immi- „ tamus.

probari piis & non indoctis Fratribus: Nunc vero editum magis atque magis doleo, multas quidem ob causas, cum vel hoc etiam nomine, quod intelligo illum displicere pluribus. Nuper scribebat ad me Vir tui studiosus, doctus & pius: Miror circumferri Librum *Cæli* nostri veluti excusus sit Basileæ, cum nonnulli certo affirmant impressum esse (*) *Pusclavi*. Quid diceret senatus ampliff.

L 1 5

pliff.

(*) *Pusclavii*] In judicio Censuræ Basileens. de hoc Curionis Libro, quod exhibet Clariss. SCHELHORNII noster *Amœn. Litt. Tom. XII. p. 617.* ipsa *Cæli* Sec. Confessio de loco impressionis his verbis repræsentatur: *Als sein Sun Horatius über das Pirg kommen gen Puselanen in der Pündtner Land, da seye das Büchli bey ihm gesehen und in Truck geben worden.* Ubi amiciss. Schelhornius ad locum illum corrupte scriptum hæc annotavit: *Hunc quidem locum ego hæctenus in Geographiis & Descriptionibus Rhetia, quæ mihi ad manus sunt, frustra quæsi.* Lege pro *Puselanen*, *Pusclavium*, gen *Pusclaven*: & res omnis erit expedita. Hic error Librarii mihi in mentem revocat ridiculum Descriptoris errorem, quem nuper aliud agens detexi in quadam *Francisci LAMBERTI* ad *Bucerum* epistola, quæ in *Centuria Epist. N.º. XV. pag. 70.* extat: ubi pag. 72. ita legitur: *Ego quidem cum vestram norim constantiam, experiarque in MARPURGO, quanta sit hujus sensus, imo veritatis Suavitas, quantaque certitudo ejusdem eruditiss. ADMODUM, nihil talium credidi.*

pliff. Basiliensis si intelligeret, Librum quasi ab ipsis impressum oberrare, quem Viri docti & pii apud ipsos non probarunt per omnia? Aliunde quoque intellexi eundem Librum nescio a quo obtrusum Principi Illustriss. Wirtembergensi, qui protinus veluti malum judicavit & abjecerit. Audio & BRENTIUM improbare, hoc potissimum nomine, quod videaris (*) extra & citra Christum plus nimium tribuere Legi Naturæ. Hæc ideo commemoro, ut post hac admonitiones Fratrum plus apud te ponderis habeant. Ad me scribitur quidem, cur non admoneamus te, ne forte adversum aliquid tibi eveniat: Sed ignorant te esse admonitum, sed maluisse te edere. Quamquam vero non dubitem ista te accepisse etiam ab aliis tuis amicis, nolui tamen ea quæ ad me perlata sunt dissimulare, non in alium finem, quam ne posthac malis tibi ipsi morem gerere, quam

---

di. Quum ad fidem Autographi legendum omnino fuerit, quod etiam ratio suadet: Ego quidem, cum vestram norim constantiam, experiarque in ME IPSO quanta sit hujus Sensus imo veritatis Suavitas, quantaque certitudo ejusdem eruditus A DOMINO, nihil credidi.

(*) Hæc ipsa deinceps Curioni a P. VERGERIO mota est acris controversia: Ad quam quid responderit Curio, & quomodo omnem Heterodoxiæ suspicionem longe a se fuerit amolitus, ex duplici ejus cognoscitur Apologia, quam Cl. SCHELHORNIIUS *Amæn. Litt. Tom. XII.* inseruit.

quam tui amantibus Fratribus obtemperare. Boni
 consulis hæc, sat scio. Vides enim amico pro-
 fecta esse pectore. Vale cum tota domo Tua.
 Tiguri Calend. Maii. An. 1556. Vocatur in locum
 demortui D. *Pellicani* Clariss. Vir D. *Petrus Martyr*.
 Dominus benedicat nobis.

BULLINGERUS tuus.

* * *

C. S. C.

Domine, Tuæ me Litteræ Domine & Frater
 observande vehementer recrearunt, quod ex
 eis cognovi, Te per Dei gratiam pristinae valetudi-
 ni restitutum. Gratum etiam fuit, quod de tua
 ætate, quæ nihil fere abest a mea, mihi perscrip-
 sisti: Deum oro, ut eam ad sui sancti Nominis
 gloriam & Ecclesiæ Salutem (nam talibus hoc
 tempore in tanta rerum omnium perturbatione
 opus est) diutissime tueatur. De negotio quod
 egisti, nobis omnibus gratissimum fuit: itaque
 tibi ago pro omnibus gratias quantas possum ma-
 ximas: & gaudeo pios homines sensisse meam
 commendationem apud Te, ut nec RAMI nostri
 apud Clariss. Virum D. *Rod. GUALTHERUM*,
 haud leve pondus habuisse. Quid autem Bernæ
 post sit actum non dubito a D. *HALLERO* te ce-
 tiorum esse factum. Equidem discrucior cum vi-
 deo quosdam homines eosque primas in Ecclesia
 tenentes, id unum studere ut Zuinglii atque Oe-
 colampadii sanctam memoriam oblivione obruant
 sempiterna. Verum enimvero, ut tu recte scribis,
 Dominus brevi pastores fraudulentos disperdet.
 Conan

Conandum tamen iis qui autoritate in Ecclesia
 pollut, uti eorum artibus obviam eatur. Sed
 de his sapienti satis. *Petrum RAMUM* Virum tum
 pietate tum eruditione præstantem, quem tam
 officiose salutare jubebas, vides, cujus congres-
 sum tibi jucundissimum fore non dubito: a quo,
 utpote nostrorum hominum jam peritissimo multa
 audies, quæ scire operæ pretium fuerit. Ita-
 que plura non addam. Vale mi colendissime Do-
 mine & Frater longe carissime, cum tuis omni-
 bus, quos vere amo, quibusque omnia felicia a
 Domino precor. Hic die VI. Augusti hora quar-
 ta & sesqui matutina Terræ concussionem sensi-
 mus, quæ etsi causas habet naturales, vereor ta-
 men ne quid portendat: quod quidem precan-
 dum est, ut Deus in suam gloriam vertat. Vale
 mi Patrone colendiss. & Frater amantissime: quod
 si ad me rescripseris, quod quidem tuo commo-
 do fiat, vide ut nobis literæ fideliter reddantur:
 Simulque significabis an meum epistolium repente
 exaratum, quo tibi de *Eblingeri* Mulhusani Pasto-
 ris interitu significabam acceperis: quod per quen-
 dam vestratem paganum Ministrum misi. Iterum
 vale. Basileæ die XXII. Aug. MDLXIX.

C. S. Curio

ex animo tuus.

Clarissimo Ecclesiæ Tigurinæ Antistiti Dn. HEN-
 RICHO BULLINGERO Fratri colendissimo.

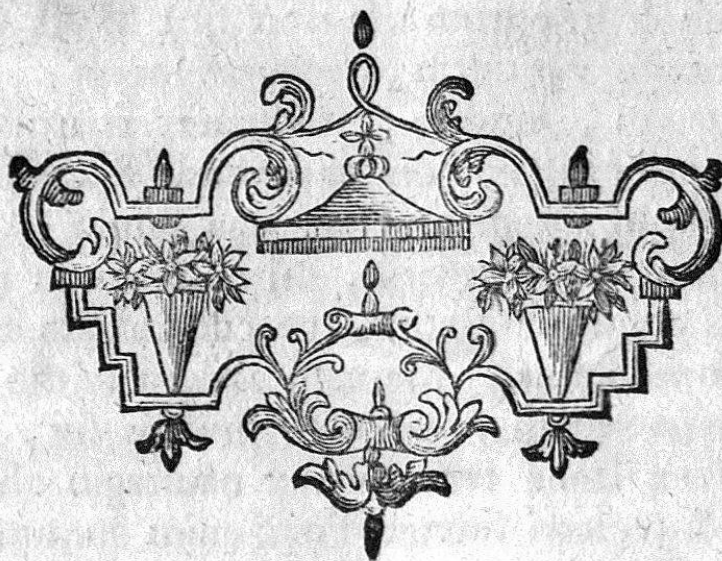
Cal.

Cæl. Sec. Curio S. per Christum Jesum.

NON sumam mihi nunc ea tibi, optime ac venerande Frater & Domine, describenda, quæ proximis diebus a certis hominibus adversus recte sentientes, vestra quoque Ecclesia & Schola notata, acta concionibus etiam plusquam tribunitiis, eorum certe persona indignis agitata sunt: Sed eadem commodius ab eo, qui tibi hasce literas reddidit, tibi notissimo, qui ejus rei gratia ad te mittitur, audies. Nunc igitur nihil aliud faciam, quam ut te rogem, eius orationi eam fidem habeas, quam omnibus bonis, qui in hac civitate vobiscum sentimus, esses habiturus: eique in iis, quæ abs te petet (nihil autem petet, quod ex Dei gloria & bonorum usu non sit) adesse velis: ne hypocrisis veritatem, tenebræ lucem, malitia bonitatem, eludere, obscurare, corrumpere atque impedire, quod omnibus modis studet, possit. Horum autem omnium una cautio est, eaque summopere necessaria, uti cum paucis iisque fidissimis communicentur, ne cui vulgata obsint atque impediuntur. Me vero eodem animo erga te esse scito Senem, qui olim juvenis fui, cum primum ex Italia tanquam ex naufragio abs Te accepti & recreati sumus. Tunc enim annum agebam quadragesimum, nunc sextum & sexagesimum, breve quidem si temporis velocitatem: longum si a patria illa cœlesti, ad quam pia fides anhelat, exilium, & quibus exerciti sumus malis, spectare velimus. Tua vero ætas cariss. Frater, quam longe absit a mea, quoque modo Senectutem istam tuam laudatissimam feras, scire aveo. Nam quod nostrorum carissimorum funera attinet, pares fere

fere videamur: nisi quod mihi Deus Conjugem
 amantissimam servavit, & ut servet precor: Tuam
 pietate præstantem transtulit. Oremus Patrem
 illum cœlestem, ejusque sempiternum Filium, ut
 nostri misereatur, reliquiasque conservet nostras:
 ut cum hora venerit, ut nobis quoque ex hoc
 fragili tabernaculo emigrandum sit, volentes at-
 que læti vitæ Autori pareamus. Vale mi Domi-
 ne & Frater semper colende cum tuis omnibus.
 Basileæ XXIII. Julii MDLXIX.

Clarissimo Viro D. HENRICO BULLINGE-
 RO, Ecclesiæ Tigurinæ Antistiti meritissimo
 Domino & Fratri colendissimo.

CHRI-